

QUID DE ANIMABUS PURGATORII.

XLIX. Quas scimus esse in magna necessitate, tenebitur aliquis ex præcepto orare pro illis? Non est facilis resolutio, neque ab auctoribus attingitur. Crediderim tamen, quod si quis sciret aliquem in particulari graviter indigere in purgatorio nostris orationibus, ex præcepto obligari ad orandum pro ipso, quia generale præceptum est ut graviter egenti eleemosynam tribuamus, vel corporalem, vel spiritualem. Loquendo autem de generalibus necessitatibus purgatorii, non videtur aliquis peccare in particulari, si omittat orare pro ipsis, quia applicantur istis necessitatibus generalibus generalis oratio, et suffragia Ecclesiæ, et sacrificia et eorum opera et orationes, qui quotidie orant pro defunctis, præterquam quod homo non tenetur subvenire animabus purgatorii determinate per orationes; sed vel per orationes, vel per alia pietatis opera, quæ sint suffragia ipsarum. Quod si hæc opera non possit facere tunc tenebitur ad orationes, juxta resolutionem positam.

L. In omnibus casibus, quibus homo obligatur ad orationem, ut homo peccet contra illam, necesse est quod advertat ad obligationem suam advertentia formali, vel virtuali. Et similiter quod non sit alius modus subveniendi illi necessitati nisi per orationem, alias censebitur omissio involuntaria. Quandocumque autem omittit peccando contra illam, duplicem malitiam habet illud peccatum, scilicet contra charitatem, aut misericordiam, qua tenetur subvenire proximo, et contra religionem, quia supposita illa necessitate, non sola misericordia, sed etiam religio obligat ad actum

suum. Sicut supposita necessitate fidei, non sola fides, sed etiam fortitudo obligat ad martyrium (quod tamen solum probabile censet Suarez.) Et quando urget tentatio aliqua contra aliquam virtutem, verbi gratia contra castitatem, vel fidem, si omittit quis orare, quando aliud remedium non suppetit, peccat contra castitatem, si tentationi cedat, et contra religionem, quia non orat: sufficit tamen in confessione explicare peccatum consensus in tentatione, quia hoc ipso manet explicata negligentia, seu omissio adhibendi media ad resistendum.

ARTICULUS IV.

Utrum solus Deus debeat orari?

I. Præsens articulus est quasi appendix præcedentis, cum enim determinaverit sanctus doctor, orationem esse actum religionis, quæ solum terminatur ad Deum, restat explicare quomodo soli Deo porrigatur oratio; vel si possit ad aliam personam dirigi, et hoc est quod S. Thomas quærit in titulo. Ex articulo habes quatuor conclusiones. Prima. Ad solum Deum dirigitur oratio tamquam per ipsum implenda: secunda: Sanctis, sive Angelis, sive hominibus exhibemus orationem, seu orationes, ut intercessoribus, et impetrantibus id quod petimus: tertia in solutione ad secundum: Beati cognoscunt petitiones nostras, Deo manifestante illas in Verbo: quarta in solutione ad tertium: Ad animas purgatorii non dirigimus orationes nostras, nec petimus ab eis suffragia, bene tamen ea petimus a vivis.

Primam conclusionem probat S. Thomas in corpore articuli tali ratione: Omnes orationes nostræ, or-

dinari debent ad gratiam, et gloriam consequendam; sed hanc solus Deus dare potest, juxta illud Psalm. LXXXIII: *Gratiam, et gloriam dabit Dominus*: ergo orationes nostræ solum per Deum possunt impleri, et consequenter soli Deo porrigendæ sunt, ut per ipsum adimplendæ.

II. De bonitate consequentiæ, et de veritate minoris nullum est dubium. Major vero propositio dubitationem habet, quomodo intelligendum sit, quod orationes nostræ solum ordinari debent ad gratiam, et gloriam consequendam cum multa possimus petere a Deo honeste, etiam non ordinando illa ad gratiam et gloriam, sed ad aliquam commoditatem naturalem consentaneam rationi. Neque in hoc assignatur a D. Thoma adæquata causa, cur solus Deus orari debeat, quia orationes pertinere ad Deum, et solum dirigi posse ad Deum, non fundatur ex parte rerum, quæ postulatur per orationem, sed ex modo, quo pendent, et provenire possunt a Deo: nam easdem res possumus petere a Deo, et ab hominibus: a Deo, ut a primo auctore omnium rerum; ab hominibus vero, ut a causis particularibus a quibus aliquæ res particulariter pendent. Igitur sine ordine ad gratiam et gloriam adhuc salvatur, quod solus Deus debeat orari, dummodo id, quod petitur tamquam a supremo auctore rerum petatur: hoc enim modo solus Deus orari potest. Imo etiam si res aliquæ ordinentur ad gratiam, et gloriam, adhuc possumus eas petere ab homine, etsi gratiam, et gloriam dare non possit; sicut quando quis studet propter obtinendum beneficium, non repugnat petere auxilium ad studendum, etiam ab illo, qui beneficium dare non potest: malè ergo reducitur tota ratio quare solus Deus orari debeat, ad hoc quod solus ipse dare potest gratiam et gloriam.

III. Cajetanus in hoc articulo unico verbo solvit hanc difficultatem dicens, quod S. Thomas loquitur per se de oratione fidelium, id est, de oratione, quam faciunt fideles, in quantum fideles, quia fideles non petit aliquid a Deo ordinate, nisi ordinando illud ad finem supernaturalem. Si enim petat aliquid non curando, an expediat, vel non expediat ad finem supernaturalem, talis oratio est communis fidei et infidei, et per se loquendo non est simpliciter actus religionis, quia non simpliciter colit Deum, qui solum virtutibus colitur, et his, quæ ad ipsum ordinantur; et multo minus si petat aliquid contrarium fini supernaturali, ut homicidium, adulterium, etc. Relinquitur ergo quod solum est decens fidei, ut fidelis est, petere ea, quæ ordinantur ad gratiam et gloriam, hoc enim peculiare est fidei, ut distinguitur ab infidei.

IV. At vero pater Suarez libro primo de oratione, capite ix, numero vii rejicit expositionem Cajetani dicens, quod Cajetanus sentit orationem omnem factam in peccato mortali, non esse actum religionis, quia non ordinatur ad finem charitatis; quæ autem ex religione, et fide procedit, ordinari ad gratiam et gloriam. Hoc autem impugnat ipse ex eo, quod bene potest peccator orare per auxilium divinum, etiamsi non habeat habitum religionis infusæ, qui solus est in habentibus gratiam: sicut patet, quando peccator petit a Deo gratiam, et remissionem peccatorum, potest etiam dari verus actus orationis, etiam si non ordinetur ex intentione orantis ad gloriam, quia iste finis est intrinsecus orationi, nec dat illi speciem essentialem. Ac denique; quia in ordine orationis naturalis, et acquisitæ datur proprius, et peculiaris modus orandi Deum sine

ordine ad finem supernaturalem, petendo scilicet aliquid ab eo, ut a supremo auctore rerum, quo pacto non potest peti ab aliqua creatura: ergo adhuc non salvat Cajetanus adæquatam rationem, quare solus Deus orari debet.

V. Dicit ergo ipse Suarez, quod ratio D. Thomæ potest intelligi uno ex tribus modis. Primo, per ly gratiam intelligendo quodcumque beneficium Dei alias non debitum, sive naturale, sive supernaturale sit; hoc enim solus Deus potest dare simpliciter loquendo, id est, tamquam prima causa rerum. Sed hoc non est ad mentem D. Thomæ. Probat enim Deum solum dare gratiam ex illo Psalmo: *Gratiam et gloriam dabit Dominus*, ubi sermo est de gratia supernaturali. Secundo dicit, quod D. Thomas non curavit reddere rationem adæquatam suæ conclusionis, sed quasi a proportionem, quod sicut gratia a solo Deo dari potest, ita quodvis bonum a solo Deo dari potest, et singulari modo, quo Deus est primus auctor omnis boni, sicut est spiritualis auctor gratiæ. Sed hoc est succumbere difficultati, et infirmare, non explicare rationem D. Thomæ. Tertio dicit, quod loquitur sanctus doctor de oratione christiani efficaci, cujus efficaciam nititur divinæ promissioni; hæc autem promissio non est facta nisi orationi petenti gratiam et gloriam, et ideo qui aliter petit, efficaciter non petit; et e contra qui petit innoxius promissioni divinæ, petere debet propter gloriam, etiamsi de illa non cogitet. Sed hæc explicatio incidit in sensum Cajetani non quem Suarez fingit, sed quem posuit Cajetanus; neque enim dixit Cajetanus orationem factam a peccatore extra charitatem non esse actum religionis, sed quod ille, qui petit non curando an expediat ad finem ultimum, non petit ut fidelis, sed est

oratio communis fideli et infideli, neque ex se est actus religionis christiana, quia non est bene ordinatus. Idem est autem efficax oratio, atque bene ordinata, nulla enim bona oratio fraudatur desiderio suo, dicente Apostolo Jacobo in sua canonica, cap. iv: *Petitis, et non accipitis, eo quod male petatis*. Si ergo non male petatur, sed sicut petit bona, et ordinata oratio, semper accipiet; idem est ergo orationem esse ordinatam, et esse efficacem; et ita si ad hoc, quod sit efficax, requirit Suarez quod petat gratiam et gloriam, cur non ut sit ordinata, sicut requirit Cajetanus?

VI. Igitur mens doctoris sancti sicut ipse se explicat in iv, dist. xv, quæst. iv, art. v fundatur in doctrina D. Augustini, epistola cxxi, cap. iv, ubi dicit, solum nos posse petere a Deo vitam beatam. Verba D. Augustini sunt: « Quoniam permovet te, quod ait Apostolus, quia oremus sicut oportet nescimus, et timuisti ne magis tibi obsit, non sicut oportet orare quam non orare, quod sic itaque breviter dici potest: Ora beatam vitam, hanc enim habere omnes homines volunt; quia ergo aliud te oportet orare nisi id, quod cupiunt et boni et mali, sed ad quod perveniunt non nisi boni. » Et capite xii ostendens, quod nos solum possumus orare, quod continetur in oratione Dominica, sic ait: « Quisquis id dicit, quod ad istam evangelicam precem pertinere non possit, etiam si non illicite orat, carnaliter orat, quod nescio quemadmodum non dicatur illicite, quandoquidem Spiritu renatos non nisi spiritualiter decet orare: » et infra: « Liberum est aliis, atque aliis verbis eadem tamen (id est, contenta in oratione Dominica) in orando dicere, sed non debet esse liberum alia dicere. » Quare liquet apud Augustinum materiam, quam licite

petimus in oratione solum esse id, quod continetur in oratione Dominica; omnia autem, quælibet petuntur, aut sunt gratia et gloria, aut ordinata ad gratiam et gloriam. Assumpsit ergo S. Thomas pro antecedente doctrinam hanc Augustini, quia non licet nobis alia petere nisi ea, quæ continentur in oratione Dominica secundum institutionem, et præceptum Christi, quod totum pertinet ad gratiam et gloriam. Ex quo optime intulit, quod solus Deus debeat orari, quia solus Deus dare potest gratiam et gloriam, et ea, quæ ad illam ordinantur, prout subsunt tali ordinationi.

VII. Ex qua doctrina facile apparet, quomodo ratio D. Thomæ efficax sit, et quomodo non possimus petere aliquid a Deo, quod non sit ordinatum ad gratiam et gloriam. Licet enim non ordinetur ex intentione petentis, si tamen conformamus intentionem nostram cum eo, quod Christus instituit, et præcepit orare in oratione Dominica, semper intendimus id, quod ordinatur ad gratiam et gloriam, licet de illa non cogitemus. Si vero intentionem nostram non conformamus institutioni Christi male petimus, licet res ordinatas ad gratiam et gloriam, non tamen prout sic ordinatas, sed prout respiciunt alium finem petamus, nisi forte petamus ea ab hominibus, aut ab intercessoribus, ut dicitur in secunda conclusione. Præterea quando dicitur, quod adæquata ratio quare solus Deus debeat orari, non est, quia ab ipso solum debemus petere gratiam et gloriam, sed quia solum possumus a Deo petere aliquid, ut a supremo auctore rerum, respondetur quod licet nemo possit orari, ut supremus auctor, nisi solus Deus, tamen non pro omnibus, quorum Deus est auctor, possumus ipsum rogare, sed solum pro his, quæ determinavit Christus in oratione

Dominica. Nam ad entitatem peccati concurrat Deus, ut supremus auctor totius entis, et ad multa mala pœnæ, quæ infligit hominibus, et tamen non possumus illa petere a Deo. Ut ergo D. Thomas prudenter procederet, non debuit probare conclusionem suam ex eo solum, quod Deus est supremus auctor rerum, et solum ut talis orari potest; sed etiam determinare materiam, quæ solum peti potest a Deo, et ostendere illam a solo Deo dari posse.

VIII. Denique S. Thomas ostendebat, in eo solum orari posse Deum, in quo ipse solus adimplet ea, quæ petimus, ita quod reliqui, quos orare possumus, solum se habent, ut intercessores; hoc autem non habet verum nisi respectu gratiæ et gloriæ; in his enim, quæ naturalia sunt, etiam extra Deum inveniuntur aliquæ causæ, quæ non solum sunt intercedentes, sed etiam vere adimplentes, et facientes ea. Id ergo in quo solus Deus est dator, et reliqui omnes intercessores, solum est gratia et gloria, et res spirituales ad illam ordinatæ.

IX. Alia levior difficultas proponitur a Suarez circa conclusionem, et rationem D. Thomæ, quia gratia et gloria datur ab omnibus Personis divinis, et tamen est consuetudo Ecclesiæ, sæpe dirigere orationes ad unam tantum Personam, ut in litanis, et in pluribus collectis. Sed hoc parvi momenti est, et bene expeditur a Suarez; habet enim locum in quacumque re, quam petere possumus, sive sit gratia vel gloria, etc. Quidquid enim fiat ad extra, indivise fit ab omnibus Personis. Certum est ergo, quod Ecclesia ipsa dicit in præfatione Trinitatis: « Ut in Personis proprietates, et in essentia unitas, et in majestate adoretur æqualitas. » Quando ergo oramus, vel adoramus Deum, totum hoc, et

Personas, et essentiam respicimus, ut causam adimpletionis orationum nostrarum, specialiter tamen mentionem facimus alicujus Personæ, quasi ad ipsam orantes, vel propter commemorationem alicujus beneficii, sicut in Filio respicimus incarnationem, et officium mediatoris; in Spiritu sancto rationem domini; in Patre missionem Filii et Spiritus sancti, et secundum has rationes commemoramus specialiter Personas; vel quia Patri convenit esse principium omnium Personarum, ideo ipsi potius appropriatur oratio, quam aliis, quia in ipso aliæ Personæ intelliguntur. Et ideo Christus docuit nos orare ad Patrem in nomine suo, et ita Ecclesia petit per Christum, quæ est doctrina S. Thomæ in iv, dist. xv, quæst. iv, art. v, quæstiunc. iii ad primum.

X. Secundam conclusionem, scilicet sanctos posse orari, ut intercessores ad obtinendum, quod petimus probat S. Thomas in argumento Sed contra ex illo Job v: *Voca, si quis est, qui tibi respondeat, et ad aliquem sanctorum convertere.* Qui locus aperte loquitur de oratione ad sanctos, et sic exponitur a B. Gregorio, lib. v moralium, cap. xxx, in corpore articuli. Probat S. Thomas eandem conclusionem explicando prius, quomodo oremus ad sanctos, videlicet ut eorum precibus, et meritis orationes nostræ reddantur efficaces; hoc enim valde conforme est rationi, ut qui petit aliquid adhibeat intercessores ad obtinendum efficacius, quod petit; qui autem possunt esse intercessores apud Deum nisi sancti? Probat deinde ex illo Apocal. viii: *Ascendit fumus incensorum de orationibus sanctorum de manu Angeli coram Deo:* ubi vides orationes sanctorum per manum Angeli, quasi per intercessorem offerri Deo. Denique id probat S. Thomas ex usu Ecclesiæ, quæ a sanctis

petit, ut orent pro nobis. Unde cum is sit universalis usus, et Ecclesia universaliter errare non possit, manet firmum, et certum sanctos posse orari.

XI. Cæterum hæretici, neque Ecclesiæ acquiescunt, neque rationi, et ideo vehementer conclusionem istam destruere conantur. Est autem antiquissima hæresis hæc, cum extet apud D. Hieronymum confutatio erroris Vigilantii, qui asserebat mortuos non orare pro nobis, ex quo inferebatur, neque eos orari posse a nobis. Postea alii aperte negaverunt sanctos esse invocandos, ut Cathari, Patarenli, Waldenses, et Wiclefistæ. Denique nostri temporis hæretici tamquam filii viperarum, impleverunt mensuram patrum suorum, imo et vicerunt illos addentes prævaricationem. Docent enim non solum esse inutile invocare sanctos, sed etiam esse impium, quia contrariatur officio mediatoris, qui est Christus; ita Calvinus, Lutherus, apologia confessionis Augustanæ, qui etiam addunt, quod si sancti orant, eos tamen non orare pro isto, aut illo in speciali, sed pro Ecclesia electorum in genere.

XII. Præcipua hæreticorum fundamenta ad tria, aut quatuor reducuntur. Primum, quia non extat in Scripturasacramentum aut exemplum, aut permissio de invocatione sanctorum. Similiter neque constat sanctos accepisse a Deo officium patrociniandi, nec id pertinet ad eorum meritum, quia pro meritis hujus vitæ sufficientem remunerationem acceperunt; in cælo autem non amplius merentur. Et quod in risum vertunt hæretici, quod unum sanctum faciamus advocatum pro peste, alium pro dolore dentium, alium pro dolore gutturis, etc. Item, quia invocando sanctos tribuimus eis cultum religiosum, qualis est actus orationis, faciendo illos patro-

nos apud Deum, cum Deus per se ipsum nos audiat. Unde dicit D. Ambrosius in primo capite ad Romanos: « Ad Deum promerendum, suffragatore non est opus, sed mente devota. » Et D. Chrysostomus homilia de profectu evangelii, tomo tertio: « Non opus, inquit, est tibi patronis apud Deum, neque multo discursu, ut blandiare aliis, sed solus licet sis, patronoque careas, et per teipsum Deum preceris, omnino tamen voti compos eris. »

XIII. Præterea, quia injuriam facimus mediatori, nam ut dicitur I ad Timoth. ii: *Unus est mediator Dei, et hominum Christus Jesus:* ergo facere sanctos mediatores, et intercessores est in injuriam Christi. Unde dicit Augustinus libro secundo contra Parmenianum, cap. viii: « Si esset mediator Paulus, essent utique et cæteri coapostoli ejus, ac sic multi mediatores essent, neque ipsius Pauli constaret ratio, qua dixerat: Unus Deus, unus mediator, etc. » Et Theodoretus super illa verba D. Pauli ad Colossens. ii: *Nemo vos seducat, volens in humilitate angelorum, et religione, etc.* Sic ait Synodus quoque, quæ convenit Laodiceæ, quæ est Phrygiæ metropolis, lege prohibuit ne precarentur Angelos. Addit Calvinus decretum Concilii Carthaginensis iii, cap. xxiii, ubi dicitur: « Cum ad altare assistitur semper ad Patrem dirigatur oratio. » Ex quo colligit hæreticus, prohiberi in eo Concilio ne publice in altari invocentur sancti, et ne mysterium cœnæ (sic ipse vocat missam) profanaretur in invocatione mortuorum.

XIV. Ultimam fundamentum est, quia sancti non possunt cognoscere ea, quæ apud nos aguntur, et consequenter neque orationes nostras; dicitur enim Job xiv: *Sive fuerint filii ejus nobiles, sive ignobiles non intelligent:* et Eccles. ix: *Mor-*

tui nihil noverunt amplius: et Isaiæ lxiii: *Abraham nescivit nos, et Israel ignoravit nos.* Ex quibus locis et aliis probat S. Augustinus libro de cura pro mortuis, cap. xiii, mortuos, etiam sanctos, ignorare, quæ aguntur apud nos: « Quia alias, inquit, ipse visitaretur, et consolaretur a matre sua, neque est probabile, quod sit facta vita felicior crudelior. »

XV. Constans nihilominus est, et secundum fidem certa conclusio S. Thomæ, deduciturque eisdem probationibus, quibus a doctore sancto, scilicet ex Scriptura, et usu Ecclesiæ, per Concilia et sanctos patres approbato. Breviter, ex Scriptura sic deduci potest, quia sæpe invenitur in sacris litteris sanctos homines, et Angelos intercedere, et orare pro nobis: ergo ipsos rogare possumus, ut intercessores, et suffragatores. Patet consequentia, quia frustra ipsi orarent pro nobis si nescirent necessitates nostras: si ergo sciunt ipsas, et sunt intercessores, possumus ad eos dirigere intentionem nostram, ut nos adjuvent. Antecedens constat ex multis locis Scripturæ, dicitur enim ii Macchabæorum ultimo de Jeremia propheta, qui multis ante annis obierat: *Hic est qui multum orat pro populo.* Cui loco hæretici nil aliud respondent, quam negare auctoritatem illius libri, sed ille admittitur a Concilio Carthaginensi iii, a Nicæno, Tridentino et aliis. Item i Petr. ii: *Dabo operam, et frequenter habere vos post obitum meum, ut horum memoriam faciatis.*

XVI. De sanctis Angelis, quod orent pro nobis, patet Tobiae xii, ubi dixit Angelus Raphael: *Ego obtuli orationem tuam Domino:* item Zachar. i: *Et respondit Angelus Domini, et dixit: Domine exercituum, usquequo tu non misereberis Jerusalem, et urbium Judæ, quibus iratus es?* Denique constat sæpe poni sanctos